

Nina Sołkiewicz-Kos<sup>1</sup>

## BUDYNEK KLUBU „POLITECHNIK” JAKO PLATFORMA CIĄGŁOŚCI KULTUROWEJ I POKOLENIOWEJ POLITECHNIKI CZĘSTOCHOWSKIEJ

### Wprowadzenie

W układzie urbanistycznym Częstochowy zespół budynków Politechniki zajmuje miejsce szczególne. Realizowany w różnych okresach czasu stanowi odzwierciedlenie przemian społeczno-gospodarczych i potrzeb społeczności akademickiej.

Wybudowany pod koniec lat 60. budynek Klubu „Politechnik” stanowił odpowiedź na rosnące wymagania w zakresie dostępu do kultury i sportu środowisk studenckich Politechniki. Teraz gdy z dystansu 45 lat można ocenić instytucję Klubu „Politechnik”, wiemy, jak istotną rolę odegrała w życiu całego organizmu akademickiego. Zarówno aspekt formalny, jak i funkcjonalny nawiązujący do najlepszych rozwiązań okresu modernizmu w dalszym ciągu stanowią o jego ponadczasowej i aktualnej wartości.

### 1. Wpływ szkoły Bauhausu na estetykę rozwiązań formalnych

Próbując zrozumieć tendencje w architekturze i urbanistyce w krajach europejskich po II wojnie światowej należy sięgnąć do przełomu XIX i XX wieku. Wtedy to nastąpił intensywny rozwój budownictwa inspirowany możliwościami technicznymi i wymaganiami funkcjonalnymi. Powstały wówczas kierunek konstrukcyjno-funkcjonalny o nazwie „Ruch Nowoczesny” (Modern Movement) stał się początkiem nowego podejścia do zagadnień formalnych w architekturze.

Istotny wkład w kształtowanie twórczego podejścia do rozwiązań formalnych i funkcjonalnych w tym okresie miała szkoła Staatliches Bauhausen, nazwana potocznie Bauhausem. Założona w roku 1919 w Weimarze przez Waltera Gropiusa

---

<sup>1</sup> Politechnika Częstochowska, Wydział Budownictwa, ul. Akademicka 3, 42-200 Częstochowa, e-mail: nkos@bud.pcz.czyst.pl

podejmuje nową metodę kształcenia, łączącą sztukę z przemysłem, w celu określenia nowych zasad kształtowania architektury [1].

W trakcie przenoszenia szkoły z Weimaru do Dessau Gropius otrzymuje propozycję wykonania projektu siedziby nowej szkoły. Zaprojektowany przez Gropiusa budynek szkoły „Bauhausu” odzwierciedla idee propagowane przez szkołę, stając się jednocześnie przykładem dążeń nowoczesnej architektury czerpiącej z najnowszych osiągnięć technicznych i technologicznych oraz formalnych i funkcjonalnych (rys. 1). Zwłaszcza rozwiązania funkcjonalne miały decydować o stosunku formalnym do zagadnień estetycznych [2].



Rys. 1. Budynek Bauhausu. Widoczne skrzydło z głównym warsztatem. Szklana ściana pokrywa trzy kondygnacje budynku o żelbetowej konstrukcji

Zaprojektowana przez Gropiusa rozczłonkowana pięcioskrzydłowa bryła budynku tworzy sprawnie działający organizm mieszczący: szkołę projektowania, szkołę rzemiosł, laboratoria projektowania, sale wykładowe, akademik, stołówkę i salę widowiskową. Spójne zagospodarowanie przestrzeni przez czytelnie ukształtowaną, wielofunkcyjną budowlę było pionierskim osiągnięciem wyznaczającym kierunek ówczesnej architektury. Zastosowane w budynku innowacje technologiczne w postaci: żelbetowej konstrukcji szkieletowej, szklanej ściany kurtynowej, czy budzącego kontrowersje płaskiego dachu, stanowiły konsekwencję nowego sposobu myślenia o architekturze [1]. Estetyka rozwiązań formalnych stanowiła odzwierciedlenie rozwiązań funkcjonalnych i konstrukcyjnych, stając się pośrednikiem pomiędzy sztuką, przemysłem i życiem codziennym.

To podejście do łączenia oddzielnych do tej pory dziedzin życia pozwoliło na nowo spojrzeć na kształtowanie przestrzeni, konstrukcję i geometrię budowli oraz możliwość wprowadzenia standaryzacji, doprowadzając do powstawania twórczych tendencji i koncepcji. Były one udziałem zespołu nauczycieli, wybra-

nych starannie spośród praktykujących artystów, którzy potrafili talentem nauczania i organizacją pracy wzmacniać instytucję Bauhausu w jej wielokierunkowych poszukiwaniach.

Świadoma polityka kadrowa i dydaktyczna to zasługa dyrektora i założyciela Bauhausu - Waltera Gropiusa. Jego przygotowanie zawodowe i liczne realizacje są przykładem dążenia autora do architektury otwartej, wieloznacznej, bezpośredniej, będącej jednocześnie wynikiem postępu technicznego. Zaprojektowany przez niego budynek Bauhausu stał się wizytówką szkoły i wyrazem twórczych możliwości Gropiusa.

## **2. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne Klubu „Politechnik” przy Politechnice Częstochowskiej**

Zrealizowany pod koniec lat 60. obiekt Klubu „Politechnik” stanowi istotny element całego założenia przestrzennego Politechniki Częstochowskiej, nawiązując do najlepszych wzorców architektury projektowanej dla celów społeczności akademickiej.

Budynek Klubu „Politechnik” był szczególnie oczekiwaną inwestycją, która poszerzyła ofertę usług na obszarze ośrodka akademickiego, dając studentom i naukowcom możliwość przebywania w przestrzeniach o wysokiej jakości. Rozpoznanie tej naturalnej potrzeby przez ówczesne władze Uczelni poskutkowało przygotowaniem planu inwestycji obejmującej m.in. Klub „Politechnik”. Projekt ośrodka akademickiego zlecono do Biura Projektów „Miastoprojekt” w Katowicach. Jego autorzy to: mgr inż. arch. Jerzy Gottfried i inż. Władysław Górski. Opiekę nad budową objął (powstały w ramach inwestycji w 1966 roku) Społeczny Komitet Rozbudowy Politechniki Częstochowskiej. W 1967 roku rozpoczęto budowę zespołu obiektów. Przekazane środki na ten cel stanowiły wysiłek wielu instytucji i zakładów pracy Częstochowy, które wspierały inicjatywę Uczelni związaną z jej rozwojem i rozbudową [3].

Rozwiązanie funkcjonalno-przestrzenne budynku Klubu „Politechnik” obejmowało: audytorium główne, salę widowiskową ze sceną przewidzianą na 500 miejsc, salę sportową o powierzchni 540 m<sup>2</sup> z widownią na 300 miejsc. Na piętrze zaprojektowano klubokawiarnię. W kolejnym etapie rozbudowy przewidywano budowę krytej pływalni, jednak nie udało się zrealizować tego zamierzenia [3].

Budynek Klubu „Politechnik” - obecnie Akademickie Centrum Kultury i Sportu, poprzez rozwiązania funkcjonalne i formalne kształtuje bezpośrednie otoczenie i aktywizuje społeczność akademicką. Jego architektura nawiązuje do najlepszych rozwiązań okresu modernizmu. Budynek łączy trzy główne założenia wyraźnie zróżnicowane pod względem wielkości i wysokości. Są to: sala sportowa, sala widowiskowa i sala tzw. marmurowa. Regularne bryły obiektu, zastosowana rytmika gładkich powierzchni, jak też akcenty wertykalne i horyzontalne wzbogacają i różnicują architekturę obiektu, kreując jednocześnie spójność przestrzeni, płaszczyzn i konstrukcji (rys. 2).



Rys. 2. Budynek Klubu „Politechnik”. Główna strefa wejściowa. Po prawej stronie skrzydło hali sportowej



Rys. 3. Kolorystyka Klubu „Politechnik” - Praca wykonana w ramach Koła Architektury, Wydział Budownictwa PCz. Autor pracy: Aleksandra Kunowska

Budynek obecnie wymaga odnowienia, aby utrzymać standard i podkreślić wagę mających tam miejsce wydarzeń. Próbując wyjść naprzeciw tym oczekiwaniom, w ramach Koła Architektury działającego na Wydziale Budownictwa PCz zorganizowano konkurs na kolorystykę Akademickiego Centrum Kultury i Sportu PCz. Konkurs miał na celu podkreślenie architektury obiektu, którego bryła pokryła się

patyną czasu, a także zwrócenie uwagi na ważny dla środowiska akademickiego obiekt nawiązujący do najlepszych tradycji okresu modernizmu, wzbogacający tkankę urbanistyczną Częstochowy (rys. 3).

### Podsumowanie

Od momentu powstania do dnia dzisiejszego Klub „Politechnik” - a obecnie Akademickie Centrum Kultury i Sportu pełni funkcje, do jakich zostało powołane. Architektura obiektu, jak również architektura wnętrz pomimo upływu 46 lat w dalszym ciągu nie straciły na aktualności formalnej ani funkcjonalnej. Sam obiekt stał się cenną platformą umożliwiającą kontakty pomiędzy całą społecznością politechniczną i mieszkańcami Częstochowy, wprowadzając w przestrzeń Uczelni strefę komunikacji w obszarze sportu, kultury, oświaty. Ta wielofunkcyjność i odpowiednio ukształtowana struktura obiektu wzmacnia do dnia dzisiejszego integrację środowiska akademickiego, podnosząc jednocześnie poziom jakości przestrzeni miejskiej.

### Literatura

- [1] Giedion S., *Przestrzeń czas i architektura. Narodziny nowej tradycji*, PWN, Warszawa 1968.
- [2] Gossel P., Leuthauser G., *Architektura XX w.*, Tom 1, Wyd. Taschen GmbH, 2010.
- [3] Gąsiorski A., *Politechnika Częstochowska 1949-1999. Od Szkoły Inżynierskiej w Częstochowie do Politechniki Częstochowskiej*, Wyd. Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 1999.

### Streszczenie

Artykuł prezentuje architektoniczne i społeczne aspekty budynku Klubu „Politechnik”, wchodzącego w skład kampusu uczelnianego Politechniki Częstochowskiej. Obiekt Klubu „Politechnik” (obecnie Akademickie Centrum Kultury i Sportu), zrealizowany pod koniec lat sześćdziesiątych, nawiązuje do najlepszych rozwiązań okresu modernizmu. Jego architektura, jak również rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne wpływają na bezpośrednie otoczenie oraz aktywizują społeczność akademicką, spełniając nieprzerwanie zmieniające się na przestrzeni czasu wymagania w zakresie kultury i sportu.

**Słowa kluczowe:** architektura, modernizm, użyteczność publiczna

### The building “Politechnik” Club as a platform for cultural and generational continuity of the Czestochowa University of Technology

#### Abstract

The article presents formal and functional solutions of the “Politechnik” Club of Czestochowa University of Technology. Attempt to look at the times of modernism aims to give an understanding of building’s architecture, which still is timeless and current.

**Keywords:** architecture, modernism, public utility